

rijksuniversiteit
groningen

De drie pijlers van cultuuronderwijs

Barend van Heusden

Maand van Cultuuronderwijs 2018
KCR, Rotterdam

rijksuniversiteit
 groningen

Cultuuronderwijs tussen waarden en waarheid

- › Cultuuronderwijs (media, geschiedenis en erfgoed, kunsten, literatuur, burgerschap, levensbeschouwing, filosofie) is onderwijs in *waarden*
- › Waarden worden ter discussie gesteld – en cultuur blijkt geen gegeven, maar een (continu) proces.
- › Cultuuronderwijs (media, geschiedenis en erfgoed, kunsten, literatuur, burgerschap, levensbeschouwing, filosofie) is onderwijs in dat *proces*...

Cultuur?

- › Wij zijn ons *geheugen*: opgeslagen in ons lichaam, in de voorwerpen om ons heen, in de taal en in externe media (Monyer & Gessman, *Ons geniale geheugen*, 2015; Kandel, *Reductionism in art and brain science*, 2017).
- › Maar...
- › Wij vallen niet samen met ons geheugen – wij zijn ook de ervaring van een *verschil*, van een *hier en nu*, een *actualiteit*.

33 pond5

Dit verschil tussen herinnering en hier-en-nu genereert
de menselijke conditie:

Een besef van *tijd* (heden, verleden en toekomst);
een zekere *vrijheid* (mogelijkheden);
gevoelens van *onzekerheid en angst...*
... en zelfbewustzijn

- › *Vershil* is de motor van cultuur
- › Het verschil tussen stabiele herinneringen en een instabiel hier-en-nu wordt aangepakt met behulp van *verschillende cognitieve strategieën*.

Dit verschil tussen herinnering en hier-en-nu genereert
de menselijke conditie:

Een besef van *tijd* (heden, verleden en toekomst);
een zekere *vrijheid* (mogelijkheden);
gevoelens van *onzekerheid en angst...*
... en zelfbewustzijn

- › *Verskil* is de motor van cultuur
- › Het verschil tussen stabiele herinneringen en een instabiel hier-en-nu wordt aangepakt met behulp van *verschillende cognitieve strategieën*.

abstracte herinneringen: *semantisch* concrete herinneringen: *episodisch*

gezicht
human face
nägu

conceptualisering

verbeelding

analyse

waarneming

motorisch
(assimilatie)

sensorisch
(accommodatie)

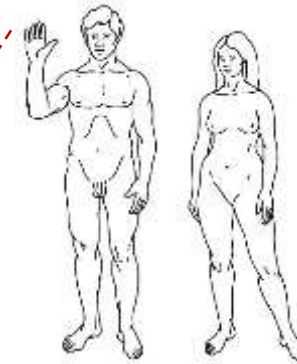
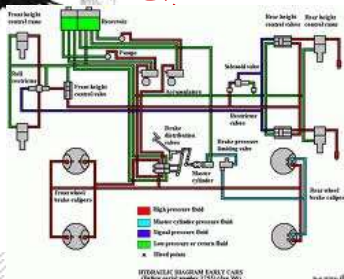
conceptualisering:
taal

verbeelding:
artefacten

analyse:
grafische tekens

waarneming:
lichaam

De dragers van cultuur: de *media*

concreet

abstract

conceptualiseren
van cultuur, bijv.
religie, filosofie

verbeelden van
cultuur, bijv.
kunst, amusement

motorisch

analyseren van
cultuur, bijv.
wetenschap

waarnemen van
cultuur, bijv.
nieuws, mode

sensorisch

Cultureel bewustzijn

Waarom cultuuronderwijs?

- › Omdat het cultureel (zelf)bewustzijn de identiteit bepaalt die ten grondslag ligt aan ons handelen
- › En dat handelen proberen we via het onderwijs te beïnvloeden (te sturen) –
- In het *cultuuronderwijs* (in de kunstvakken, geschiedenis, erfgoed, maatschappijleer, filosofie, taal- en cultuurvakken) ontwikkelen we dit zelfbewustzijn *in al zijn vormen*

Cultuuronderwijs: de drie pijlers

- › **Cultuuronderwijs** (o.a. kunst, geschiedenis) is dus onderwijs in:
 - **Kennis** van cultuur: wat is cultuur; bouwstenen
 - **Houding: cultureel (zelf)bewustzijn**: nieuws, kunst, ideologie, wetenschap
 - **Basisvaardigheden**: waarnemen, verbeelden, conceptualiseren, analyseren; **mediavaardigheden**: gebruik van het lichaam, voorwerpen, taal, grafische tekens)

Cultuuronderwijs draagt bij aan **gelijke kansen**

- › 1. Door het aanleren van *vaardigheden*, zodat leerlingen hun eigen cultureel bewustzijn kunnen vormen
- › 2. Door leerlingen te leren met hun *vrijheid* om te gaan
- › 3. Door het overdragen van *gedeelde waarden* (cultuuronderwijs is – nog – altijd politiek)
- › 4. Door het overdragen van *kennis* over cultuur

rijksuniversiteit
groningen

Dank voor uw aandacht!